

Sygn. akt I CSK 88/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)

SSN Marian Kocon (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z powództwa J. P. i L. C.
przeciwko W. S.A. w W. i H. spółce z o.o. w W.
o ochronę dóbr osobistych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 6 marca 2019 r.,
skargi kasacyjnej powodów od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 25 lipca 2017 r., sygn. akt VI ACa (...),

- 1) uchyla zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym litery g, h (I g, h), w punkcie trzecim (III), i w tym zakresie sprawę przekazuje Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania;**
- 2) w pozostałym zakresie oddala skargę kasacyjną;**
- 3) pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego w orzeczeniu kończącym w sprawie.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 21 października 2015 r., uwzględniając w przeważającej części powództwo J. P. i L. C., zobowiązał pozwaną W. S.A. w W. i H. spółkę z o.o. w W. do zamieszczenia w serwisach internetowych www.L.pl i www.P.pl odrębnych ogłoszeń przepaszających powodów za publikację w tych serwisach informacji i zdjęć bezprawnie naruszających dobra osobiste powodów w postaci prawa do prywatności i czci ze słowami kluczowymi (*tag*) „J. P. i L. C.”. Ponadto zobowiązał solidarnie obu pozwanych do usunięcia z prowadzonych przez siebie serwerów i ich archiwów siedmiu bliżej opisanych artykułów określonych w treści wyroku, upowazniając jednocześnie powodów do opublikowania na solidarny koszt pozwanych wskazanych ogłoszeń w serwisie internetowym www.k..pl, a także na podstawie art. 448 k.c. zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz Domu Samotnej Matki „N.” w O. kwotę 200000 zł.

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 25 lipca 2017 r. zmienił powyższy wyrok m. in. w ten sposób, że wykreślił słowa kluczowe (*tag*) „J. P. i L. C.”, słowa „i ich archiwów” oraz oddalił żądanie powodów zasądzenia kwoty 200000 zł na wskazany cel społeczny.

W sprawie ustalono, że pozwana W. (uprzednio Grupa (...) sp. z o.o.) jest podmiotem, któremu przysługują prawa z rejestracji domen internetowych o nazwach www.P.pl i www.L.pl, zaś druga pozwana H. sp. z o.o. prowadzi serwisy internetowe o tych nazwach, w których zamieszcza różnego rodzaju zdjęcia oraz utrzymywane w sensacyjnym i plotkarskich tonie informacje z życia znanych powszechnie osób. Na wskazanych stronach internetowych opublikowane zostały, dotyczące osobistych spraw oraz z życia małżeńskiego powodów, artykuły (informacje) ilustrowane zdjęciami i opatrzone określonymi tytułami. Pod tymi informacjami internauci zamieszczali różnego rodzaju komentarze dotyczące treści tych materiałów, odnoszące się do poruszanych w tych materiałach tematów z życia prywatnego powodów - znanej dziennikarki i prezenterki telewizyjnej oraz znanego biznesmena i jednego z najbogatszych Polaków.

Na gruncie poczynionych ustaleń Sąd Apelacyjny podzielił pogląd Sądu Okręgowego, że publikacje pozwanych naruszyły dobra osobiste powodów, w szczególności ich prywatność i cześć. W odniesieniu do oceny zastosowanych środków ochrony naruszonych dóbr m. in. uznał za zbyt daleko idące przypisanie do nakazanych pozwany oświadczeń słów kluczowych (*tagu*) w postaci nazwisk powodów oraz nakazanie pozwany usunięcia publikacji z ich archiwów internetowych. Ponadto nie znalazł podstaw do uwzględnienia żądania opartego na art. 448 k.c.

Skarga kasacyjna powodów od wyroku Sądu Apelacyjnego w części obejmującej wykreślenie z sentencji wyroku Sądu pierwszej słów: „któremu będą przypisane słowa kluczowe (*tagi*) J. P. i L. C.” oraz „i ich archiwów”, a także oddalającej żądanie zasądzenia określonej kwoty na cel społeczny - oparta na podstawie pierwszej z art. 398³ k.p.c. - zawiera zarzut naruszenia art. 24 § 1 k.c., art. 448 k.c., i zmierza do uchylenia tego wyroku i oddalenia apelacji obu pozwanych, bądź przekazania sprawy w zaskarżonej części do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy nie podzielił zarzutu skarżących, że Sąd Apelacyjny z naruszeniem art. 24 § 1 k.c. wykreślił słowa kluczowe (*tag*) przy oświadczeniach pozwanych, których publikacja została im nakazana. Niepodobna bowiem zgodzić się z twierdzeniem, które legło u podłoża tego zarzutu, że orzeczony sposób usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych skarżących w postaci prywatności i czci nie odpowiada sposobowi, w jaki doszło do ich naruszenia. Chodzi o publikację tych ogłoszeń w identycznej formie, w jakiej zostały opublikowane naruszające te dobra artykuły. Brak *tagów* nie ma rozstrzygającego znaczenia dla oceny, czy wymagana forma ogłoszenia została zachowana. Wyszukiwarki internetowe indeksują artykuły przede wszystkim po ich treści. Zamieszczenie w tytule i w treści ogłoszenia danego nazwiska powoduje, że dla hasła będącego tym nazwiskiem wyszukiwarka wyświetli link do tego ogłoszenia (odnośnik do strony z ogłoszeniem) bez względu na to, czy strona została *otagowana*, czy nie.

Reasumując, brak żądanych *tagów* przy nakazanych oświadczeniach nie ma kluczowego znaczenia dla skuteczności usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych skarżących. Zatem oddalając w tym zakresie żądanie przez ich wykreślenie Sąd Apelacyjny, wbrew odmiennemu pogładowi skarżących, nie naruszył art. 24 § 1 k.c.

Nie podlegał uwzględnieniu także zarzut naruszenia art. 24 § 1 k.c. przez oddalenia żądania usunięcia na stałe z archiwum serwisów pozwanych krzywdzących skarżących artykułów. Podług wiążących Sąd Najwyższy ustaleń faktycznych archiwum serwisu to w rzeczywistości sam serwis. Wobec zaś braku odrębnego archiwum, pozwani nie mogliby zrobić nic więcej niż usunąć te artykuły z serwisów P i L., jak to nakazał Sąd Apelacyjny zaskarżonym wyrokiem. Tym samym ich usunięcie z serwisów P i L. było wystarczające dla usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych skarżących.

Odnosnie do zarzutu naruszenia art. 448 k.c. przez oddalenie żądania zasądzenia określonej kwoty na wskazany cel społeczny godzi się przypomnieć, że z dniem 28 grudnia 1996 r. weszła w życie ustawa z dnia 23 sierpnia 1996 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 114, poz. 542), którą znowelizowano istotnie w zakresie problematyki ochrony dóbr osobistych (art. 24 § 1, art. 445 § 2 i art. 448 k.c.). Według art. 24 § 1 k.c. w jego dotychczasowym brzmieniu, czynności potrzebne do usunięcia skutków naruszenia dobra osobistego nie mogły - poza wyjątkami przewidzianymi w art. 445 i 448 k.c. - polegać na świadczeniu wartości materialnych. Wspomnianą zaś ustawą dodano w art. 24 § 1 k.c. zdanie trzecie, zgodnie z którym ten, czyje dobro osobiste zostało naruszone, może - na zasadach przewidzianych w kodeksie - również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Artykuł 448 k.c., który otrzymał nowe brzmienie przewiduje obok zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę, drugi środek majątkowej ochrony dóbr osobistych. Pokrzywdzony może zażądać zasądzenia od osoby odpowiedzialnej odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany przez niego cel społeczny. W razie jej zapłaty krzywdę jego kompensuje satysfakcja doznawana z powodu tej właśnie zapłaty. Ten sposób majątkowej kompensaty krzywdy ma znaczenie dla osób poszkodowanych, które nie chcą narażać się na zarzut, że dochodzą dla siebie

zadośćuczynienia z chęci wzbogacenia się, lub które uważają dochodzenie zadośćuczynienia dla siebie z jakiś względów za niestosowne.

Zadośćuczynienie, o którym mowa w art. 448 k.c. jest roszczeniem samodzielnym, przysługującym niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych. Tym jednak, między innymi, różni się od pozostałych środków tej ochrony, że ma charakter fakultatywny. Ustawowe sformułowanie „sąd może przyznać” oznacza, że w konkretnych okolicznościach sprawy sąd uprawniony jest ocenić, że brak jest dostatecznych podstaw do uwzględnienia także i tego środka ochrony. Niewątpliwie ocena ta nie może być dowolna, nieodzowne jest bowiem uwzględnienie i wnikliwe rozważenie wszystkich istotnych przesłanek, ocenę taką uzasadniających.

Konstrukcja art. 448 k.c. w zakresie przesłanek przewidzianych w tym przepisie roszczeń jest analogiczna do rozwiązania przyjętego w art. 445 § 1 k.c., na gruncie którego w orzecznictwie, przy uwzględnieniu także dorobku nauki prawa, wypracowano ogólnie sformułowane przesłanki, decydujące o przyznaniu zadośćuczynienia oraz o jego wysokości. Wiele z tych przesłanek zachowuje walor także przy wykładni i stosowaniu art. 448 k.c. Nie tworząc oczywiście katalogu zamkniętego, do zasadniczych przesłanek zaliczyć należy rodzaj naruszonego dobra, intensywność tego naruszenia oraz jego skutków dla pokrzywdzonego, a także zachowanie się naruszcyciela; nie bez znaczenia okazać się może całkowite usunięcie skutków naruszenia przy pomocy innych orzeczonych środków. W każdym razie, nieodzowne dla dokonania prawidłowej oceny jest z całą pewnością uwzględnienie całokształtu okoliczności sprawy i wszystkich wymienionych, oraz ewentualnie dalszych, przesłanek. Tylko ocena spełniająca to wymaganie, a także uwzględniająca kompensacyjny charakter roszczenia, daje gwarancję prawidłowej wykładni oraz właściwego zastosowania w danej sprawie art. 448 k.c.

Sąd Apelacyjny oddalił żądanie zasądzenia kwoty 200000 zł, oparte na podstawie z art. 448 k.c. uznając, że powodowie nie udowodnili rozmiaru krzywdy, oraz że wystarczające do usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych powodów są środki ochrony niemajątkowej, gdyż spełniają one funkcję restytucyjną oraz

kompensacyjną, stanowiąc właściwą i adekwatną reakcję na dokonany zespół naruszeń. Uznał przy tym, że wobec braku dowodu z przesłuchania skarżących w charakterze stron nie została przez nich wykazana krzywda.

Rację mają skarżący, kiedy zarzucają, że Sąd Apelacyjny istnienie i rozmiar ich krzywdy powinien ustalić, zgodnie z art. 448 k.c., na podstawie całokształtu ustalonych okoliczności, czyli biorąc pod uwagę znacznie szersze spektrum przesłanek, niż tylko treść zeznań skarżących. Odbiór przez skarżących publikacji uznanych za krzywdzące nie podlega ocenie przez pryzmat ich zeznań, ale przez pryzmat obiektywnych skutków naruszenia. Brak ustaleń Sądu w tym zakresie nie pozwala obecnie na jakąkolwiek ocenę w tej mierze.

Zasadniczą kwestią, trafnie eksponowaną w skardze kasacyjnej, jest to, że Sąd w ogóle nie wziął pod uwagę pozostałych przesłanek, a więc nie przeprowadził nieodzownej „operacji” rozważenia wszystkich okoliczności, bez czego ocena, czy zachodzą przesłanki do przyznania (odmowy) świadczenia nie mogła być prawidłowo podjęta. Nie wyręczając sądu *meriti*, można stwierdzić tyle, że - przynajmniej niektóre okoliczności - nie tylko nie przemawiały na rzecz nieuwzględnienia roszczenia majątkowego skarżących lecz, przeciwnie, wskazywały na istnienie podstaw do zastosowania także i tego sposobu usunięcia skutków naruszenia. Okolicznością tą był niewątpliwie rodzaj naruszonego dobra (cześć, dobre imię), które należą do najsilniej chronionych. Była nią także intensywność naruszenia, jak również nieprawdziwy, ośmieszający charakter informacji. Ponadto szeroki zasięg portali www.P.pl i www.I.pl oraz ewentualne korzyści odniesione przez pozwanych z reklam powiązanych z treściami artykułów lub poszczególnymi słowami. Odnośnie tej ostatniej okoliczności Sąd Apelacyjny stwierdził: „... pozwani uczynili sobie z pisania na temat powodów (skarżących), w postaci całego cyklu artykułów, stałe źródło dochodów.”. Nie bez znaczenia przy tym było także i to, że jeden z artykułów, który był powodem rozszerzenia powództwa, został opublikowany już w toku postępowania, co nie jest bez wpływu na stopień zawinienia pozwanych („Nie zniechęciło ich złożenie pozwu w niniejszej sprawie”).

Z przytoczonych przyczyn zarzut naruszenia przez Sąd Apelacyjny art. 448 k.c. należało uznać za uzasadniony.

Z tych względów orzeczono, jak w wyroku.

aj